

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nauka.com.ua](http://www.economy.nauka.com.ua) | № 7, 2020 | 30.07.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.7.57](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.57)

УДК 339.5

*Є. П. Бондаренко,
к. е. н., доцент кафедри податків та фіскальної політики,
Тернопільський національний економічний університет
ORCID ID: 0000-0001-6856-4855*

ПРАГМАТИЗМ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ВИЗНАЧЕННЯ КРАЇНИ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ

*Ye. Bondarenko
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Taxes and fiscal policy,
Ternopil National Economic University*

PRAGMATIC ASPECTS OF CUSTOMS CONTROL IN DETERMINING THE COUNTRY OF ORIGIN OF GOODS

В даній статті актуалізовано проблематику здійснення митного контролю в контексті визначення країни походження товарів в сучасних умовах розвитку зовнішньоекономічних відносин України. Висвітлено сутність, нормативне забезпечення, критерії, типологізацію визначення країни походження товарів. Обґрунтовано інституційні аспекти здійснення контролю за правильністю країни походження в українській фіскальній практиці. Досліджено особливості надходження митних платежів від контролю за правильністю декларування країни походження товару в Україні. Проаналізовано актуальні аспекти видачі сертифікатів з перевезення товару EUR.1 до країн Європейського Союзу. Акцентовано, що вагомим заходом спрощення та прискорення митного оформлення товарів, що експортуються з України до країн Європейського Союзу є запровадження інституту уповноваженого експортера. Окреслено перспективи впливу інструментарію визначення та контролю країни походження товарів на процеси регулювання зовнішньоторговельних відносин.

This article highlights the essence, regulations, criteria, typology of determining the country of origin of goods. The organizational and legal aspects of control over the correctness of the country of origin of goods in the Ukrainian fiscal practice are determined. Preferential treatment may be applied to goods provided that a duly executed certificate of origin is obtained no later than one year from the date of customs clearance.

The peculiarities of the receipt of customs payments from the control over the correctness of the declaration of the country of origin of goods in Ukraine are studied. The actual aspects of issuing certificates for transportation of goods EUR.1 to the countries of the European Union are analyzed, it is established that the largest number of certificates is issued to Poland. It is established that the verification of certificates of origin of goods from Ukraine at the request of foreign customs authorities in most cases confirms the granting of tariff preferences to Ukrainian producers. It was emphasized that a significant measure to simplify and accelerate customs clearance of goods exported from Ukraine to the European Union is the introduction of

the institution of authorized exporter. In this regard, the conditions, criteria and methodological aspects of obtaining the status of economic exporter are studied. The advantages of using an authorized economic exporter in Ukrainian practice are highlighted. The prospects of the influence of the tools for determining and controlling the country of origin of goods on the processes of regulating foreign trade relations are outlined.

In modern conditions of development of foreign economic processes, the correct definition of the country of origin of goods guarantees sufficient protection of the national market from goods identified by origin as threatening to the national producer or undesirable in the trade and integration guidelines of the national economy. Unification of the rules that determine the country of origin of goods should be among the priorities of the legislature and customs administrations in particular.

Ключові слова: митна політика; зовнішньоекономічна діяльність; митний контроль; країна походження; уповноважений економічний експортер; зовнішньоторговельні відносини.

Key words: customs policy; foreign economic activity; customs control; country of origin; authorized economic exporter; foreign trade relations.

Постановка проблеми. Процедури визначення походження товарів є важливою частиною торговельних правил, оскільки існує низка заходів, що ставлять країни, які експортують товари, у нерівне становище, наприклад, квоти, преференційні тарифи, антидемпінгові та компенсаційні заходи тощо. Країна походження товару визначається з метою оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон, застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, заборон та/або обмежень щодо переміщення через митний кордон, а також забезпечення обліку цих товарів у статистиці зовнішньої торгівлі

Для сучасного рівня розвитку міжнародної торгівлі такі історичні схеми вже є неприйнятними, коли в одній країні виробляються всі деталі/сировина і готова продукція, або, коли імпортуються деталі/сировина, які збираються та продаються виключно на внутрішньому ринку (без подальшого експорту). Повинні розвиватися глобальні ланцюги доданої вартості, які передбачатимуть різні етапи виробництва у різних країнах (своєрідна спеціалізація). Мова йде не про примітивні, а про технологічні/наукові операції, які на кожному етапі збільшуватимуть вартість кінцевого продукту. Вагому роль у цьому процесі повинні зіграти країни, що розвиваються, та найменше розвинені країни.

Технологічний, інноваційний, організаційний та інфраструктурний розвиток сфери міжнародної торгівлі потребує запровадження нових підходів до реалізації зовнішньоекономічної політики, а також широкого впровадження новітніх наукових та інформаційних технологій у виробничі та торговельні процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику митного адміністрування та контролю, зокрема в контексті визначення країни походження товарів, досліджували у своїх працях такі науковці та фахівці як Коваль Н.М. [1], Войтов С.Г. [3], Товкун М.І. [4], Костюченко Я.М. [5], Войцещук А.Д. [11], Дідух М.М., Махновець М.О. [12] та ін.

Ефективність регулювання зовнішньоторговельних відносин залежить від дієвого використання інструментарію визначення та контролю країни походження товарів, що обумовлюється впливом низки факторів та ризиків. З огляду на це, у найближчій перспективі розвитку української експортної системи важливо раціонально використовувати митні аспекти лібералізації зовнішньої торгівлі. Таким чином, питання визначення країни походження товару та контроль за цим процесом, в комплексі з імплементацією практики уповноваженого економічного експортера є актуальними та потребують додаткових наукових досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження теоретико-прагматичних аспектів митного контролю визначення країни походження товарів та формування перспектив наближення процедур декларування країни походження товарів в Україні до європейських норм.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суттєву роль у виборі режиму митного оподаткування та в контексті застосування заходів митно-тарифного регулювання відіграє концепція «країни походження». В сучасних умовах розвитку глобалізаційних процесів правильне визначення країни походження товарів гарантує достатній захист національного ринку від товарів, що ідентифікуються за походженням як загрозові для національного товаровиробника чи небажані в рамках торговельно-інтеграційних орієнтирів національної економіки.

Правила визначення походження товарів є важливою частиною торговельних правил, оскільки існує ряд заходів, які ставлять країни, що експортують товари, у нерівне становище, як-наприклад: квоти, преференційні тарифи, антидемпінгові та компенсаційні заходи тощо.

У сучасній світовій торговельній системі виокремлюються два типи правил визначення країни походження у залежності від торговельного режиму, що існує між імпортуючою та експортуючою сторонами, – преференційні та непреференційні. Використання правил непреференційного походження сприяє, передусім, реалізації таких функцій, як: захисна – захист національних виробників за рахунок створення додаткових бар'єрів для товарів, які країна вважає чутливими для своєї промисловості; фіскальна – збільшення дохідної частини бюджету за рахунок відсутності преференцій у оподаткуванні імпортованих товарів; регулятивна – регулювання структури експорту та імпорту за рахунок маркування країни походження та статистичного обліку товарів тощо [1, с. 38].

В українській фіскальній практиці регулювання питань визначення походження здійснюється відповідно до Митного кодексу України, згідно з яким, країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до законодавчо встановлених критеріїв. Країну походження товару можна тлумачити як групу країн, митні союзи країн, регіон чи частину країни, якщо є необхідність їх виділення з метою визначення походження товару.

Положення Митного кодексу України застосовуються для визначення походження товарів, на які, у разі ввезення їх на митну територію України, поширюється режим найбільшого сприяння (непреференційне походження), з метою застосування до таких товарів передбачених чинним законодавством заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Повністю вироблені або піддані достатній переробці товари преференційного походження визначаються на основі законів України, а також міжнародних договорів України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України [2]. Регулятивний потенціал країни походження проявляється в основному через механізм митного тарифу. Використання моделі багатоклонного митного тарифу дозволяє ефективно розподіляти ставки митного тарифу України не лише за товарними підкатегоріями, а але й за ступенем пріоритетності походження товарів за колонками [3, с. 55].

Необхідність визначення країни походження товару виникає в тому випадку, коли товар виробляється, збирається або використовує матеріали, які походять з понад однієї країни. У такому разі у міжнародній практиці використовують, здебільшого, чотири основні типи визначення країни походження такого товару:

- 1) за особливостями виробничих процесів, з якими пов'язується або не пов'язується походження (технічний тест);
- 2) за зміною у тарифній класифікації;
- 3) за значенням адвалорного відсотка (тест на додану вартість);
- 4) за істотною трансформацією [4, с. 99].

Поряд з цим, слід зазначити про критерії визначення походження товарів, що закріплені в спеціальному додатку «Походження товарів» Кіотської конвенції, зокрема мова йде про наступні:

1. Критерій переробки товарів. Відповідно до цього критерію переробка товару є достатньою, якщо в результаті неї відбулася зміна положення товару в товарній класифікації, тобто товар перейшов з однієї товарної позиції митного тарифу в іншу. Переробка (обробка) товару, яка переводить його в нову позицію товарної класифікації, дає підставу розглядати отриманий таким чином товар як новий, що походить з території країни, де була здійснена переробка (обробка), а саму цю країну вважати країною його походження.

2. Критерій процентного вмісту (або правило адвалорної частки). Цей критерій встановлює граничну частку іноземних матеріалів і компонентів (доданої вартості) в кінцевій вартості готового товару.

3. Критерій встановлення переліку товарів, щодо яких країною походження буде вважатися те держава, в якій товар повністю вироблений. До таких товарів віднесені корисні копалини, живі тварини, продукти тваринного походження, риба та продукти рибного промислу, вторинна сировина, отримане в даній країні, а також всі товари, вироблені в даній країні з перерахованої вище продукції [5, с. 8].

З метою застосування об'єктивного рівня митно-тарифного навантаження на імпортовані товари з боку митних органів проводиться контроль за правильністю визначення країни походження товарів. За своєю регулятивною сутністю контроль за правильністю країни походження – це комплекс заходів в основному з приводу документальної верифікації (через підтвердження дійсності та справжності сертифікатів про походження) та перевірки належного рівня переробки на відповідність тому походженню, що зазначається під час декларування і спрямовує товар у відповідний режим тарифного оподаткування.

Щодо порядку здійснення контролю за правильністю визначення країни походження товарів, то він поділяється на контроль під час та контроль після процедури митного оформлення і є визначеном законодавчо алгоритмом взаємодії з суб'єктом ЗЕД. Якщо інформація про задекларовану країну походження не підтверджується, то результати контролю оформлюються рішенням про визначення країни походження, в якому зазначається остання або ж та, що її виявив митний орган, або ж у відповідній графі документа проставляється як «невідомо».

Важливо наголосити на тому, що контроль правильності декларування країни походження товару має і фіскальний аспект (рис. 1).

За 2017 рік додаткові надходження митних платежів від контролю за правильністю декларування країни походження товару шляхом подання преференційних сертифікатів походження склали 176,5 млн. грн., що на 87,3 млн. грн. більше ніж за 2016 рік (коефіцієнт зростання становив 1,98), у 2018 році ситуація зберегла тенденцію зростання, проте коефіцієнт зростання становив 1,09.

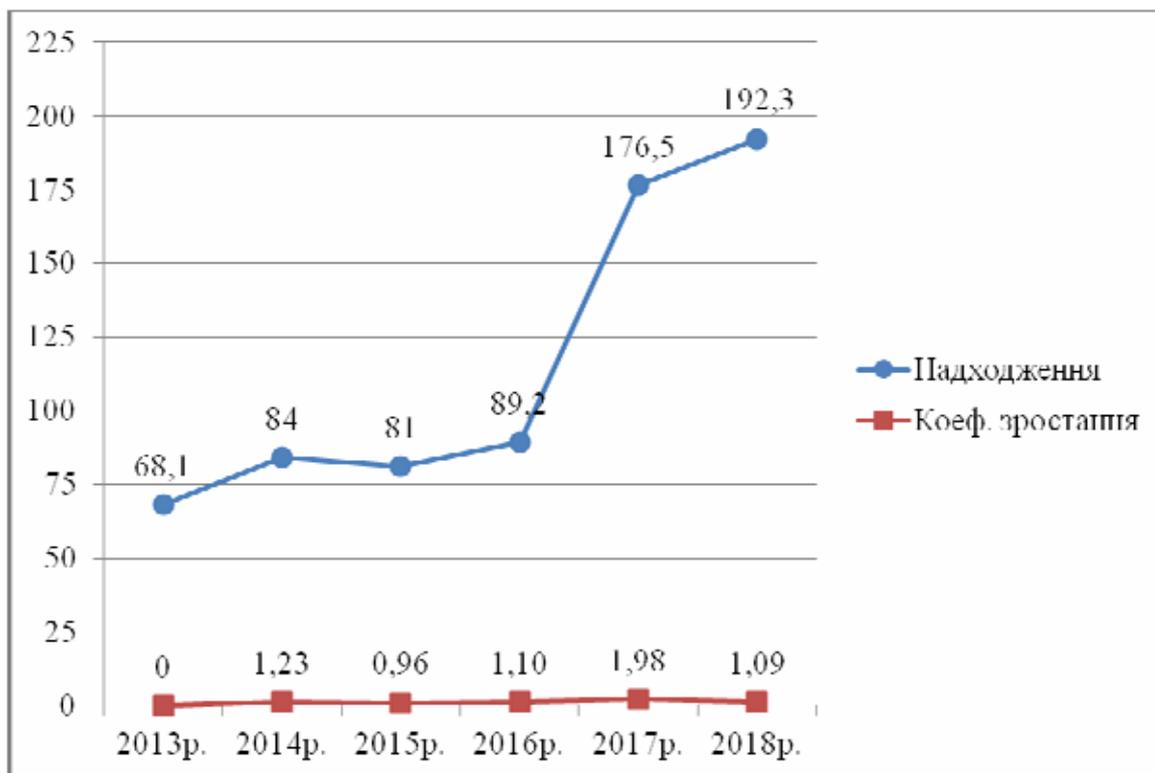

Рис. 1. Динаміка митних надходжень від контролю за правильністю декларування країни походження товару за 2013-2018 рр., млн. грн.

Джерело: складено на основі [6, 7]

Контролюючи правильність декларування країни походження товарів, митниці також забезпечують додаткові надходження, тобто неврахування цього ризику має фінансове значення.

З метою перевірки достовірності походження товарів у 2018 році до уповноважених органів зарубіжних країн у порядку, встановленому ст. 45 Митного кодексу України, направлено на перевірку 159 непреференційних сертифікатів про походження товару.

За результатами перевірки виявлено 38 фальсифікованих сертифікатів про походження товару загальної форми з Болгарії, Китаю та Туреччини, які подавалися при митному оформленні листового флот-скла, транспортних засобів, змішаного вантажу у Чернівецькій, Київській міській та Одеській митницях ДМС. За фактами подання до митного оформлення фальсифікованих сертифікатів сума митних платежів, яка підлягає сплаті, станом на початок 2019 року становила 5,41 млн. гривень.

Для контролю достовірності преференційного походження товарів до митних органів зарубіжних країн у 2018 році направлено на перевірку 3389 преференційних документів про походження товару, в тому числі 1241 преференційний сертифікат з перевезення товару EUR.1 та 1148 декларацій інвойс. За результатами перевірок митними органами зарубіжних країн не підтверджено оригінальний статус товару (статус уповноваженого експортера) по 557 документах, зокрема по 312 сертифікатах та 245 деклараціях інвойс визнано фальсифікованими 1 сертифікат та 17 декларацій інвойс (сума митних платежів, що підлягає сплаті становить 13,2 млн. грн., сплачено – 8,5 млн. гривень).

З початку впровадження економічної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС митницями ДМС видано понад 210 тис. сертифікатів з перевезення товару EUR.1 до країн ЄС, найбільшу кількість сертифікатів видано до Польщі 61322 (майже 29%) (рис. 2).

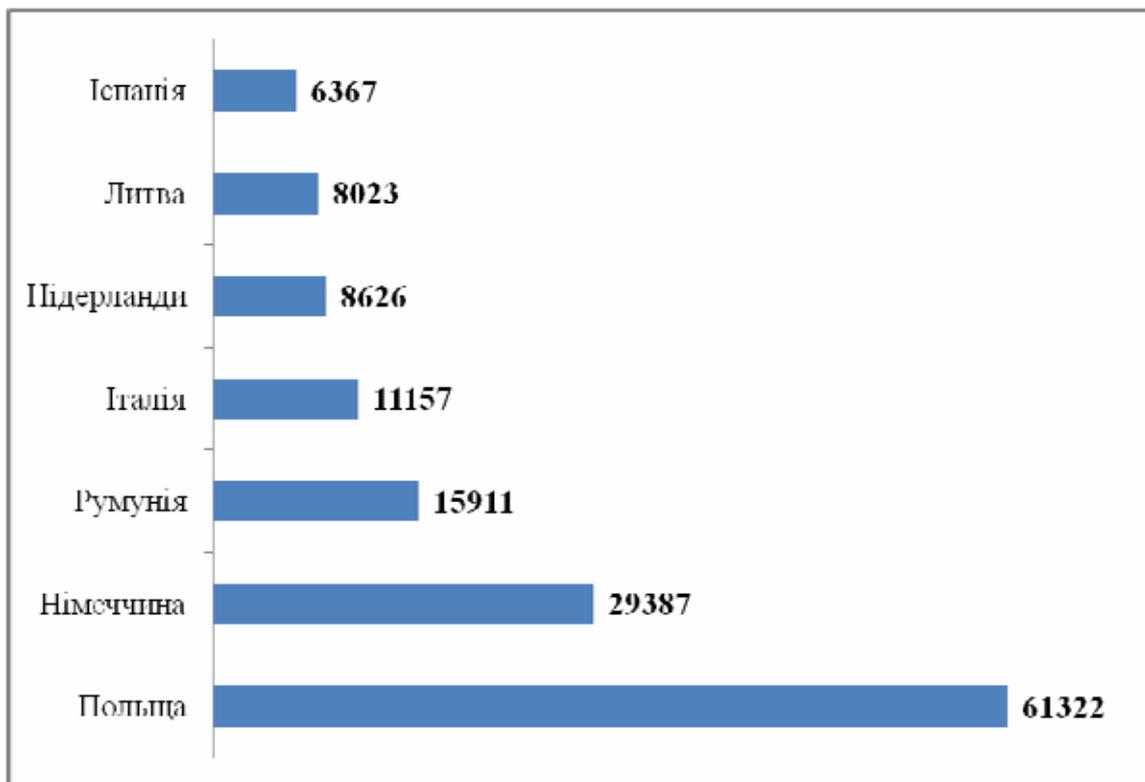

Рис. 2. Кількість виданих сертифікатів з перевезення товару EUR.1 до країн ЄС у 2017-2018 рр., од.

Джерело: складено на основі [7]

Вагомим кроком спрощення та прискорення митного оформлення товарів, що експортуються з України до країн ЄС є запровадження інституту уповноваженого експортера при визначенні преференційного походження товарів.

Для отримання тарифних преференцій в країнах ЄС український експортер товару має змогу без оформлення сертифіката EUR.1 самостійно декларувати преференційне походження товарів на товаросупровідних документах, за умови отримання у митниці ДМС статусу уповноваженого експортера.

Підприємство-експортер має подати до митниці, за місцем державної реєстрації, заяву підписану керівником і завірену печаткою, заповнену за визначеною формою. До заяви про отримання статусу уповноваженого (схваленого) експортера необхідно додати завірені копії:

- 1) зовнішньоекономічного договору (контракту), за яким експортуватиметься товар преференційного походження з України;
- 2) документів про преференційне походження товару з України, що експортується на умовах угод.
- 3) декларації постачальника (виробника) якщо підприємство-експортер не є виробником товару(ів).

Поряд з цим, акцентуємо увагу на тому, що уповноважений (схвалений) експортер повинен відповідати наступним критеріям:

- здійснення зовнішньоекономічних експортних операцій з товарами преференційного походження з України не менше одного року перед днем звернення до митниці із заявою про отримання статусу уповноваженого (схваленого) експортера;
- відсутність до дня звернення до митниці із заявою про отримання статусу уповноваженого (схваленого) експортера порушень правил визначення преференційного походження товарів, встановлених угодами, виявлених за результатом верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів про походження (перевезення) товару з України та/або декларацій;
- здійснення експорту товару, який відповідає правилам визначення преференційного походження товарів, встановленим угодами;
- забезпечення доступу митниці у порядку, встановленому чинним законодавством, до моніторингу виробництва товару та первинної документації, пов'язаної з таким виробництвом, що підтверджують преференційне походження товару з України [8].

Статус уповноваженого експортера отримали 228 підприємств, які експортують до країн ЄС, ЄАВТ та Чорногорії харчову та кондитерську продукцію, соняшникову олію, сіль кухонну, скляні вироби, меблі та інше на спрощених умовах підтвердження походження товарів.

Відповідно до статті 47 Митного кодексу України та міждержавних зобов'язань митними органами забезпечено підтримку вітчизняного товаровиробника, здійснюючи верифікацію сертифікатів та декларацій про походження товарів з України. Ця перевірка здійснюється митницями ДМС за запитами зарубіжних митних адміністрацій у випадку надання українським товарам тарифних преференцій.

У 2018 році перевірено та надано відповідь митним адміністраціям зарубіжних країн по 556 сертифікатах та деклараціях про походження товару з України (табл. 1). серед яких 109 сертифікатів форми А, виданих торгово-промисловими палатами в Україні на умовах Генеральної системи преференцій; 111 сертифікатів форми EUR.1, виданих митницями ДМС у рамках угод про вільну торгівлю з країнами ЄС, Чорногорією і ЄАВТ та торгово-промисловими палатами в Україні на умовах автономних тарифних преференцій; 260 сертифікатів форми СТ-1, виданих торгово-промисловими палатами в Україні в рамках вільної торгівлі з країнами СНД та Грузією; 76 декларацій про походження товару з України, складених експортерами та уповноваженими (схваленими) експортерами на інвойсах.

Таблиця 1

Моніторинг сертифікатів, що не підтверджують країну походження товарів у 2018 році

Кількість сертифікатів	Форма сертифікату	Інституція, яка видала	Не підтверджено країну походження	% непідтверджених
109	Форма А	Торгово-промислові палати в Україні	-	-
111	Форма EUR.1	Митниці ДМС	2	1,8
290	Форма СТ-1	Торгово-промислові палати в Україні	43	14,8
76	-	Декларації про походження товару з України	28	36,8

Джерело: складено на основі [7, 8]

Також за результатами перевірки анульовано 16 сертифікатів форми СТ-1, 11 сертифікатів форми EUR. 1 та 4 декларації про походження товару з України визнано недійсними (не видавались).

Сертифікат з перевезення (походження) товару EUR.1 є документом, який підтверджує статус преференційного походження товарів, тобто те, що вони відповідають вимогам правил визначення преференційного походження при застосуванні преференційних ставок ввізного мита. Термін дії сертифіката становить 4 місяці. Сертифікат видається ДМС безкоштовно для пред'явлення при ввезенні товарів на митну територію країн ЄС та ЄАВТ, Чорногорії [9], оскільки товари, що експортуються, мають відповідати вимогам Європейського Союзу, зокрема Протоколу 1 щодо визначення концепції «походження товарів» і методів адміністративного співробітництва згідно з Угодою про асоціацію [10].

Митні органи інших країн також звертаються до митниць України у випадку отримання інформації щодо походження товару з України. За підсумками роботи Управління митно-тарифного регулювання ДМС встановлено, що у 2018 р. такі відповіді було підготовлено щодо перевірки 877 сертифікатів та декларацій про походження товарів з України, в тому числі 408 сертифікатів форми СТ-1 (в рамках вільної торгівлі з країнами СНД та Грузією); 122 сертифікати форми ЕЦК.1 (в рамках угод про вільну торгівлю з країнами ЄС та торгово-промисловими палатами в Україні на умовах автономних тарифних преференцій); 87 сертифікатів форми А, виданих торгово-промисловими палатами в Україні на умовах Генеральної системи преференцій; 260 декларацій про походження товару з України, складених експортерами та уповноваженими експортерами на інвойсах.

У світовій практиці існують уніфіковані документи визначення митної вартості товарів і країни походження товарів, практичне застосування яких має великий вплив на зменшення ризиків митного простору. Нині важливими залишаються регулююча роль держави та побудова антикорупційного суспільства, яке не створює сприятливих передумов для порушень [11, с. 7].

Слід наголосити, що перспективи подальшої активізації та прискорення митного оформлення товарів, що експортуються з України полягають в повноцінному використанні переваг уповноваженого економічного експортера. Зокрема їх можна систематизувати наступним чином: по-перше, можливість експортером самостійно декларувати українське преференційне походження товарів на комерційних документах без оформлення сертифіката EUR.1 на кожну партію товарів та залучення митниці; по-друге, спрощення процедури підтвердження експортерами преференційного походження українських товарів на комерційних/товаросупровідних документах; по-третє, необмежений строк дії статусу уповноваженого експортера; по-четверте, підтримка та прискорення процедури експорту товарів українського походження на ринку країн ЄС; по-п'яте, пільговий режим оподаткування товарів українського походження в країнах ЄС [12, с. 30].

Оцінюючи механізм визначення та підтвердження країн походження для митно-тарифного регулювання, не слід забувати й про те, що зазначена складова, крім сфери захисту внутрішнього ринку від так званої «сірої» або документальної контрабанди, здатна забезпечити підтримку вітчизняного товаровиробника й на міжнародному ринку. Так, перевірка сертифікатів про походження товарів з України

за запитами іноземних митних органів у більшості випадків підтверджує надання українським товаровиробникам тарифних преференцій, зокрема у країнах ЄС та СНД. Головне завдання застосування інструментарію визначення країни походження нині – це якнайшвидше та в максимальному обсязі провести уніфікацію останнього до норм і правил, прийнятих у рамках основного вектора інтеграції національної економіки – Європейського Союзу.

Висновки. Отже, застосування інструментарію визначення та контролю країни походження товарів мають безпосередній вплив на процеси регулювання зовнішньоторговельних відносин, особливо щодо отримання законного звільнення від сплати мита й інших податків на зовнішню торгівлю. Механізм дії інструменту застосовується, безперечно, в комплексі з іншими заходами митного впливу, проявляється через дію митного тарифу, становить основу регулятивно-захисного потенціалу митно-тарифних відносин, за умови оптимального застосування є складовою ефективною й безпечною інтеграції національної економіки у світовий економічний простір.

Запровадження режиму вільної торгівлі з перспективними торговельно-економічними партнерами надасть змогу Україні диверсифікувати географію та номенклатуру національного експорту за рахунок лібералізації ринків таких країн у довгостроковій перспективі. Водночас уніфікація правил, за якими визначається країна походження товарів, повинна бути серед пріоритетних напрямів роботи національної законотворчості. Гармонізація та уніфікація процедур та правил не позбавляє самоідентифікації національних вимог, а сприяє полегшенню здійснення зовнішньоторговельних операцій, безперешкодному просуванню на світовий ринок національного продукту.

Література.

1. Коваль Н. А. Правила визначення непріоритетного походження товару відповідно до Митного кодексу Європейського Союзу. *Lex Portus*. 2019. № 1. С. 24-35.
2. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 15.05.2020).
3. Войтов С.Г. Науково-прикладні аспекти визначення країни походження товарів. *Вісник Академії митної служби України*. Сер.: Економіка. 2013. № 1. С. 53-58.
4. Товкун М.І. Особливості визначення країни походження товарів згідно умов регіональної конвенції про Пан-Євро-Середньоземноморські преференційні правила походження. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. С. 98-101.
5. Костюченко Я.М. Правила походження товарів у торгівлі між Україною та ЄС. *Журнал Європейського і порівняльного права*. 2018. №8. С. 1-22.
6. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України за 2013-2017рр. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-plani-ta-zviti-roboti> (дата звернення: 10.04.2020).
7. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2018 рік: Офіційне видання ДФС України. К.: ДФС України. 2019. 112 с. URL: <http://sfs.gov.ua/data/files/240396.pdf> (дата звернення: 30.05.2020).
8. Безмитний режим, походження товару, уповноважений експортер. URL: <https://eu4business.eu/uk/ukraine/freetrade/bezmytnyy-rezhym-pohodzhennya-tovaru-upovnovazhenyy-eksporter> (дата звернення: 15.05.2020).
9. Про затвердження Порядку заповнення та видачі митницею сертифіката з перевезення (походження) товару EUR.1: Наказ Міністерства фінансів України від 20.11.2017 р. № 950. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1563-17> (дата звернення: 30.05.2020).
10. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 30.05.2020).
11. Войцешук А. Д. Ефективність інституційно-організаційного забезпечення управління ризиками митного простору України в контексті світових тенденцій. *Інноваційна економіка*. 2017. №7-8. С. 5-12.
12. Дідух М.М., Махновець М.О. Практичний довідник органічного експортера до ЄС. Випуск 2. Київ, Берлін, 2017. 42 с.

References.

1. Koval', N. A. (2019) "Rules for determining the non-preferential origin of goods in accordance with the Customs Code of the European Union", *Lex Portus*, vol. 1, pp. 24-35.
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012) Customs Code of Ukraine, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (Accessed 15 May 2020).
3. Vojtov, S.H. (2013) "Scientific and applied aspects of determining the country of origin of goods", *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy*. Ser.: Ekonomika, vol. 1, pp. 53-58.
4. Tovkun, M.I. (2018) "Features of determining the country of origin of goods under the terms of the regional convention on Pan-Euro-Mediterranean preferential rules of origin", *Yurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal*, vol. 3, pp. 98-101.

5. Kostiuchenko, Ya.M. (2018) "Rules of origin of goods in trade between Ukraine and the EU", Zhurnal Yevropejs'koho i porivnial'noho prava, vol. 8, pp. 1-22.
6. State Fiscal Service of Ukraine (2017) "Report on the implementation of the Work Plan for 2013-2017", available at: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti> (Accessed 10 April 2020).
7. State Fiscal Service of Ukraine (2019) "Report on the implementation of the Work Plan of the State Fiscal Service of Ukraine for 2018": Ofitsijne vydannia DFS Ukrainy. K.: DFS Ukrainy. 112 p., available at: <http://sfs.gov.ua/data/files/240396.pdf> (Accessed 30 May 2020).
8. EU4business (2018) "Duty-free regime, origin of goods, authorized exporter", available at: <https://eu4business.eu/uk/ukraine/freetrade/bezmytnyy-rezhym-pohodzhennya-tovaru-upovnovazhenyy-eksporter> (Accessed 15 May 2020).
9. Ministry of Finance of Ukraine (2017) "On approval of the Procedure for filling in and issuing by the customs certificate for transportation (origin) of goods EUR.1", available at: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1563-17> (Accessed 30 May 2020).
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017) "Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011. (Accessed 30 May 2020).
11. Vojtseschuk, A.D. (2017) "The effectiveness of institutional and organizational support for risk management of the customs space of Ukraine in the context of global trends", Innovatsijna ekonomika, vol. 7-8, pp. 5-12.
12. Didukh, M.M. and Makhnovets', M.O. (2017) "A practical guide for an organic exporter to the EU", issue 2. Kyiv, Berlin, 42 p.

Стаття надійшла до редакції 10.07.2020 р.